

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний
педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

До 300-річчя Г.С.Сковороди

Матеріали
XIX науково-методичної конференції
здобувачів вищої освіти
та молодих учених
«Наумовські читання»,
присвяченої року
математичної освіти
в Україні

Харків – 2022

УДК 378:001.891

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Пономарьова Н. О. – доктор пед. наук, професор, декан фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Андрієвська В. М. – доктор пед. наук, доцент, професор кафедри інформатики ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Водолаженко О.В. – кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри математики ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Жерновникова О. А. – доктор пед. наук, професор, зав.кафедри математики ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Боярська-Хоменко А.В. – доктор пед. наук, доц., зав.кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Золотухіна С. Т. – доктор пед. наук, професор, професор кафедр освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Олефіренко Н. В. – доктор пед. наук, професор, зав.кафедри інформатики ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Масич В.В. – доктор пед. наук, доцент, зав. каф.фізики ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Моторіна В. Г. – доктор пед. наук, професор, професор кафедри математики ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Бабак О. М. – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди, голова наукового комітету фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Сусліченко К. С. – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди, заступник голови наукового комітету фізико-математичного факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди.

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(Протокол №8 від 16 лютого 2022 р.)

Наумовські читання : збірник тез доповідей ХІХ науково-методичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (м. Харків, 23-24 листопада 2021 року) / [укл.: Пономарьова Н. О., Андрієвська В. М., Водолаженко О.В.]. Харків, 2022. 335 с.

Збірник містить матеріали доповідей з проблем теорії та історії математичної освіти; інноваційних технологій в освітній практиці; фізики та робототехніки; освітніх, педагогічних наук. Збірник розрахований на наукових і практичних працівників у галузі освіти, докторантів, здобувачів вищої педагогічної освіти усіх рівнів.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2022

<i>доктор. пед. наук, доцент Масич В. В., Цигульов П. В., Пацульда В. В.</i>	
ВАЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ» У КУРСІ ФІЗИКИ ЗАКЛАДІВ ЗСО	266
<i>канд. фіз.-мат. наук, доцент Глейзер Н. В., Говорова Т. С., Слинченко В. І.</i>	
SOFT SKILLS СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА	269
<i>канд. фіз.-мат. наук, доцент Глейзер Н. В., канд. фіз.-мат. наук, доцент Сергеев В. М., Ставицька О.В., Заніборщ Я.Є.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ	272
<i>канд. фіз.-мат. наук, доцент Глейзер Н. В., Сальниченко І. О.</i>	
РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ОКУЛЯРІВ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ТА ЦИФРОВИХ ДОДАТКІВ «BOOKVAR» НА ФАКУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИКИ	273
<i>канд. фіз.-мат. наук, доц. Малець Є. Б., Пелешок Ю. А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МІКРОЧАСТИНОК В НЕОДНОРІДНИХ ПОЛЯХ	276
<i>викладач Юрченко О. В., Мар'єнко А. О.</i>	
ЯДЕРНИЙ МАГНІТНИЙ РЕЗОНАНС ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ	279
РОЗДІЛ 5. «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»	282
<i>канд. пед. наук, доцент Дейниченко Г. В., канд. пед. наук, доцент Кабанська О. С., Табачник Ю. Д.</i>	
РІЗНОВИДИ ГРУПОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ	283
<i>доктор пед. наук, доцент Кабусь Н. Д., Сиротюк М. І.</i>	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	286
<i>канд. пед. наук, доцент Калашнікова Л. М., Сусліченко К. С.</i>	
ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОГО РІВНЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ПРОДУКТИВНОГО НАВЧАННЯ	288

Таким чином, впродовж останніх років, реабілітація військовослужбовців стає все більш злагодженою, ефективною: надаються нові можливості, в тому числі професійні послуги спеціалістів, соціальні гарантії, що сприяє поверненню ветеранів до мирного життя. При цьому, потребує подальшого розвитку сімейна реабілітація, актуальним є створення дозвіллевих центрів для змістовного проведення часу ветерана з родиною, налагодження втраченого контакту з дітьми, покращення внутрішньосімейних стосунків.

Список використаних джерел

1. ГО «Юридична сотня». Пам'ятка учасникам російсько-української війни. Права обов'язки та гарантії соціального захисту. Київ. 2018, 224 с.
2. ЗУ «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (поточна редакція від 01.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>
3. ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (поточна редакція від 01.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>
4. Постанова КМУ від 10 жовтня 2018 р. № 819 «Деякі питання забезпечення громадян доступним житлом». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2018-%D0%BF#Text>
5. Постанова КМУ «Про затвердження Правил надання довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам житла на селі» від 5 жовтня 1998р. №1597. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1597-98-%D0%BF#Text>
6. Сайт Головного управління Держгеокадастру, 2021. URL: <https://land.gov.ua/>
7. Статистичні дані учасників бойових дій, 2021. URL: <https://legal100.org.ua/svizha-statistika-shhodo-kilkosti-uchasnikiv-ato-os-stanovi-na-2021-rik/>

УДК 371.321

*канд. пед. наук, доцент Калашнікова Л. М.,
Сусліченко К. С.*

ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОГО РІВНЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ПРОДУКТИВНОГО НАВЧАННЯ

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

Анотація. В тезах розглянуто компетентнісний підхід у навчанні. Описано перспективу використання форм позаурочної роботи у фор-

муванні математичної компетентності в умовах продуктивного навчання.

Ключові слова. Математична компетентність, здобувачі середнього рівня освіти, позаурочна робота, продуктивне навчання.

Реформування процесу навчання в загальноосвітніх навчальних закладах передбачає формування у здобувачів середнього рівня освіти продуктивних знань та вмінь. Сучасне суспільство потребує особистостей, які не просто здатні оперувати власними знаннями, а й зможуть адаптуватися до нових потреб ринку праці, керувати великим обсягом інформації, швидко приймати рішення та займатись самоосвітою упродовж життя.

Саме цьому запиту відповідає реалізація компетентнісного підходу в освіті, який передбачає формування в учнів загальних і основних компетентностей (вільне володіння державною мовою, комунікативна, культурна, навчання впродовж життя, екологічна, інформаційно-комунікаційна, громадянська, соціальна, математична, інноваційна, а також у галузі природничих наук, техніки і технологій). Серед них особливу роль займає математична компетентність (МОН України, 2020).

Поняття «математична компетентність» є предметом наукових досліджень відомих сучасних педагогів, психологів та методистів (А. Зінченко, Г. Селевко, М. Зуєвої, С. Ракова, Я. Стельмаха). **Так, С. Раков, визначаючи математичну компетентність** наголошує на тому, що вона характеризується здатністю розуміти зміст і метод математичного моделювання, здійснювати дослідження математичними методами, інтегрувати і застосовувати математику в реальному житті. Тобто, формування математичної компетентності дозволяє отримати не просто міцні і сформовані на належному рівні знання та уміння, а й зробити їх продуктивними та актуальними. Саме такий рівень знань і умінь відповідає вимогам компетентнісного та продуктивного підходам до освіти, а продуктивне навчання спрямовується на організацію самостійності учнів у їх навчально-пізнавальній діяльності, якщо створюються комплекс оптимальних умов для розвитку особистості і її розумової діяльності (Раков, 2007; Підласий, 2009).

Як свідчить аналіз педагогічного досвіду учителів математики закладів загальної середньої освіти, проблема розвитку математичної компетентності реалізується, як правило, на різноманітних типах уроків (комбінованому, удосконалення вмінь і навичок, корекції вмінь та знань, застосування вмінь та навичок тощо). З метою формування математичних компетентностей учителі використовують такі форми і методи навчання, як: робота в групах (зокрема, парах) в умовах проблемного та проектного навчання; активні та інтерактивні методи (карусель, «Діалог», «Синтез думок», «Пошук інформацій», «Коло ідей» то-

що). Однак, ця проблема в позаурочній діяльності школярів з математики реалізується недостатньо.

Позаурочна робота організовується зі здобувачами середнього рівня освіти в позаурочний час, ґрунтується на принципі добровільної участі учнів, має на меті підвищення рівня їх навчальних досягнень в галузі математики і виховання зацікавленості до предмета за рахунок поглиблення і розширення базового змісту освіти; математичної культури учнів, їх мислення, математичних здібностей, що відповідає ознакам сформованості математичної компетентності.

Позаурочна робота з математики має широкий спектр форм, а саме:

- математичний гурток;
- тиждень або місячник математики;
- змагання, ігри, вікторини, конкурси;
- олімпіади різного рівня;
- математичні екскурсії;
- шкільні наукові конференції;
- виготовлення математичних моделей;
- підготовка доповідей, рефератів, творів;
- участь в МАН (Панасенко, 2018).

За реформою Нової української школи передбачено підвищення ролі таких позаурочних форм навчання, в яких учні можуть максимально проявити свою пізнавальну самостійність, творчий підхід при отриманні продуктивних математичних знань і умінь. Серед них можна назвати проектне, проблемне навчання, яке спрямоване на формування в школярів STEM умінь. Саме такий підхід в організації позаурочної роботи з математики дозволяє спрямувати пізнавальну діяльність учнів на їх самостійну роботу зі збору інформації для розв'язування навчально-пізнавальних завдань та подальшого обґрунтування і корекції результатів продуктивної навчальної діяльності, її самооцінки і презентації. Розробка навчальних проектів, спрямованих на розвиток математичної компетентності сприяє більш осмисленому засвоєнню математичних знань і їх практичній реалізації (Малафійк, 2009).

Вивчення досвіду праці вчителів математики та методики її викладання, зокрема, Гиль Л. (ХЗОШ №56, міста Харкова) та Охріменко Л., Явтушенко Л. (с. Вербки, Павлоградського р-ну, Дніпропетровської обл., КЗ «Вербківська ЗШ І-ІІІ ст.») дозволяють зробити висновки, що здебільшого продуктивні знання і навички розв'язування проблемних та продуктивних задач формуються безпосередньо під час освітнього процесу на уроках математики, а можливості позаурочної роботи залишаються поза увагою вчителів. (Див. рис. 1)

Отже, на діаграмах видно, що математична компетентність на уроках математики формується переважно в проектній роботі (46%) та під час використання ІКТ технологій (25%). Тоді як в позаурочній дія-

льності здебільшого під час участі в математичному конкурсі «Кенгуру» (33%), предметному тижні (21%), проектній роботі (14%) та під час занять математичного гуртка з моделювання (23%).

Рис. 1. Реалізація методів і форм продуктивного навчання в урочній та позаурочній роботі з математики

Отже, на діаграмах видно, що математична компетентність на уроках математики формується переважно в проектній роботі (46%) та під час використання ІКТ технологій (25%). Тоді як в позаурочній діяльності здебільшого під час участі в математичному конкурсі «Кенгуру» (33%), предметному тижні (21%), проектній роботі (14%) та під час занять математичного гуртка з моделювання (23%).

Таким чином, формування математичної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти в умовах продуктивного навчання створює можливості для розвитку у дітей не просто глибоких і міцних знань, не тільки сприяє розвитку їх зацікавленості до математики, але й дозволяє реалізуватися в майбутньому в умовах потреб ринку праці, які постійно змінюються.

Список використаних джерел

1. Малафіїк І. В. Дидактика : посібник для студентів вищих навч. закл. Київ : Кондор, 2009. 397 с.
2. Панасенко Л. І. Формування математичної компетентності в позакласній роботі. *На Урок* : веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-matematichno-kompetentnosti-v-pozaklasniy-roboti-57281.html> (дата звернення: 05.11.21)
3. Підласий І. П. Продуктивний педагог : книга для вчителя. Харків : Основа, 2009. 360 с.
4. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. №898. *Міністрство освіти і науки України*. 2020. №898. С. 1.

5. Раков С. А. Формування математичних компетентностей випускника школи як місія математичної освіти. *Математика в школі*. 2007. №5. С. 2-7.

УДК 373.5.016:81'243]:004

*доктор пед. наук, професор Лупаренко С. Є.,
Довгаль С. Р.*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

Анотація. Визначено поняття «засоби формування пізнавального інтересу учнів». Розкрито засоби ІКТ, які використовуються при вивченні іноземних мов (електронні підручники й посібники; освітні ресурси Інтернет; електронні довідники та енциклопедії; інтерактивна дошка, комп'ютер, сканер, принтер; тренажери та програми тестування, тестові середовища; відео- та аудіотехніка; флешки з засобами наочності; науково-дослідні роботи і проекти).

Ключові слова. Інформаційно-комунікаційні технології, іноземні мови, учні, пізнавальний інтерес, засіб.

Із розширенням зв'язків України з різними державами світу значною мірою збільшився інтерес до вивчення іноземних мов, оскільки гарне володіння засобами іншомовного спілкування розширює можливості самореалізації особистості, дозволяє їй орієнтуватися в інтенсивних інформаційних потоках, а також вдало відповідає нагальним потребам освіти і суспільства, у цілому.

Процеси реформування національної системи освіти вимагають оновлення й удосконалення освітніх технологій і методів навчання. Особливої актуальності зараз інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які все активніше і ширше входять у наш світ і в систему освіти, зокрема. Застосування ІКТ в освітньому процесі передбачає не лише використання новітніх технічних засобів навчання, але й упровадження нових організаційних форм і методів навчання, нового підходу до освітнього процесу, який спрямовується на формування висококультурної особистості, яка на високому рівні володіє іноземною мовою, знає і застосовує ІКТ у роботі та навчанні.

Застосування ІКТ є зараз не лише вимогою часу, але й допомагає значно прискорити і покращити освітній процес, збільшити рівень самостійності кожного учня у процесі навчання, індивідуалізувати його,